

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 110

Nisan 2023

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel

Web Sorumlusu: Kadir Ahıska, Ramazan Derin

Web Teknik Destek: Burak Sarı

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden.....	1
2023 Oscar’ında erişilebilirlik Önlemleri	4
Farklı Bir Festivalden Beş Film ve Betimleme İncelemeleri.....	9
Erişilebilirlik Eken Betimleme Biçer.....	18
Değnek mi Yoldaş mı?.....	20
Eğitim Hakkı Nasıl Engellenir?	22
Bir Sınavın Göz Önüne Serdikleri.....	25
6 Şubat Depremlerinin Ardından.....	27
Mahallenin Delisi 2.....	29
Çok Cana Yakın Ama O Olmaz	35
Temsil Etmenin Dayanılmaz Çekiciliği Ve Kaderini Başka Ellere Teslim Etmek (Seçime Dair)	37
Önyargılar Bile Adamına Göre	40
Bir Programcının Günlüğü: Visual Studio Code Kullanımı	42

Editörden

Baharın tam anlamıyla hissedilmeye başlandığı Nisan ayından ve Dergimizin 110'uncu sayısından herkese merhaba. Bu ay dergimize de bahar geldi. Kalemimi çok özlediğinizi bildiğimiz, sevgili dostumuz Elif Emir Öksüz aramıza döndü. Yine birkaç sayıdır bilişim köşemizi renklendiren Sarper Arıkan arkadaşımız da artık yazar kadromuzda. Bir de yepyeni kalemimiz var sizlerle tanıştırmaktan onur duyduğumuz. Ecrinnur Aytekin.

Ecrinnur henüz 7'nci sınıf öğrencisi. Geleceğe duyduğumuz umudu yeşerten pırl pırl bir arkadaşımız. Ecrinnur'un dergimiz için güzel düşüncelerini metin ekinde bulabilirsiniz. Bu paylaşımlar ve taşıdığımız bayrağı gelecekte böyle gençlere bırakacak olmak bizi motive ediyor. Doğru yolda olduğumuza dair güvenimizi arttırıyor. Tüm dostlarımıza "Hoş geldiniz" diyoruz. Tıpkı bahar gibi bir sayıyla karşınızdayız bu ay. Her çiçekten bir koku, her ağaçtan bir yaprak toplayarak hazırladığımız sayımızın tanıtımına geçiyoruz.

Oscar Ödül Töreni için erişilebilirlik de gündeme girmiş. Ne gibi düzenlemelerin yapıldığını Ali Çolak çevirisiyle okuyoruz.

"Oscar" demişken sesli betimleme uzmanımız Gülcan Altun'a sözü verip "Başka Bir Festivalden 5 Film Betimlemeleri ve İncelemeleri" yazısında neler anlattığına bir bakalım.

Erişilebilirlikle ilgili verileri yaşamımızdaki miniklere ne kadar küçük yaşta öğretmeye başlarsak meyvelerini de bir o kadar çabuk toplayacağımıza dair muhteşem bir yazıyla karşınızda Dilek Başar Açlan.

Bir kör için yoldaştır beyaz baston. Nuri Turhan kendi yoldaşıyla dost olma hikayesini paylaşıyor bizimle.

Eğitimci de olsalar eşitlikten, kapsayıcılıktan bihaber olan insanların yarattığı dünyada var olma çabası vermek gerçekten yorucu. Sevgi Mart Göcen, "Eğitim Hakkı Nasıl Engellenir?" başlıklı yazısıyla gözler önüne seriyor bu durumu.

Okulunda herkes için oldukça sıradan olan bir deneme sınavında hatırlanmayan Ecrinnur Aytekin'in kalemi de bir başka eğitimde ayrımcılık vakası için dolaşıyor bu kez satırlarda.

Gündemi çok hızlı değişen bir ülkede yaşıyoruz. Ama hiç unutmamamız ve hep taze tutmamız gereken bir konu var ki 6 Şubat Depremleri. Canan Çam Yücel her zamanki gibi unutulmuş bir grup olan kör çocuklar açısından ele alıyor depremleri ve hiç düşünülmeyenleri düşünmeye çağırıyor herkesi.

Konuk yazarlarımızdan A_Normal_Norm "Mahallenin Delisi" diye nitelenen Psikososyal yeti farkı olanların gözünden değerlendirmeye çağırıyor bu söylemi.

"Çok Cana Yakın ama O Olmaz" başlıklı yazısında, özlediğimiz kalemlerden Elif Emir Öksüz, Kalıp Yargı İçerik Modelinden hareketle ülkemizin girdiği seçim sürecinde neden yeti farkı bulunan milletvekili adaylarını çok az gördüğümüze dair bir açıklama koyuyor ortaya.

Hazır seçimlerden söz etmişken, "Temsil Etmenin Dayanılmaz Çekiciliği ve Kaderini Başka Ellere Teslim Etmek (Seçime Dair)" başlıklı yazısında Burak Sarı, bugüne kadar yeti farkı bulunan bireylerin üstlendikleri adaylık ya da temsiliyet performanslarından hareketle, sürecin nasıl olması gerektiğine dair ipuçları veriyor bizlere.

Her şeyin adamına göre uygulandığı ülkemizde, önyargılar da adamına göre geliyor. Nurşen Korkmaz tam da bu konuya ilişkin söyleyecek sözü olanlardan bu ay.

Kim, kimin aynısı? Hangimiz bir işi diğeriyle aynı yapıyor? Ya da böyle bir zorunluluğumuz var mı? Neden insanları tek kalıba sokmaya çalışıyoruz? Gökçe Coulter'e bırakıyoruz sözü "Yapabilirmişim" başlıklı yazısıyla.

Bilişim köşemizde ise Sarper Arıkan, Visual Studio Code'dan söz ediyor bizlere. Bilişim meraklılarını buraya alalım. Çok iş görecektir bir uygulamayla geldik yine.

Bu aylık bizden bu kadar. Her şeye rağmen umut var, her şeye rağmen yaşamak güzel ve “Güzel günler göreceğiz, güneşli günler. Motorları maviliklere süreceğiz.” İşte o güzel günlerde, Mayıs sayısında buluşmak üzere, şimdilik hoşça kalın.

ECrinnur’un dergimize gönderdiği güzel mesajı:

“Merhabalar, Ben Ecrinnur Aytakin. 2009 doğumluyum. Körüm. EEEH Dergiyle geçtiğimiz Haziran ayında, YouTube’ dan takip ettiğim Engelsiz Erişim Kanalı aracılığıyla tanıştım. Yazılanlar, anlatılanlar, savunulanlar, karşı durulanlar, verilen mücadeleler ve çok daha fazlası... Hepsi düşündüklerimin dile gelmiş hali gibi. Mersin’de yaşıyorum. Çevremde yeti farkı bulunan birçok birey ve sözde onlar için toplanmış birçok insan var. Ama onların derdi, herkesin eşit şartlarda yaşaması değil; yeti farkı bulunan bireylere yardım toplamak, onları eksik insanlarmış gibi göstermek... Bu tür tepkilerle karşılaştığımda, bunun yanlış ve aşırı rahatsız edici bir tutum olduğunu söylediğimde ise yanlış düşündüğüm, hatta saçmaladığım söyleniyor. Bunları buraya yazmam ne kadar doğru bilemiyorum. Üstelik yaşım da küçük. Ama eşit, erişilebilir, engelsiz hayat için mücadele veriliyorken hiçbir şey yapmamam garip geliyor. Umarım yanlış bir şey yapmamışımdır Ve umarım eşit, erişilebilir, engelsiz hayat o kadar da uzak bir gelecekte değildir.”

2023 Oscar'ında erişilebilirlik Önlemleri

Yazan: ABBEY WHITE

Hollywood Reporter

8 MART 2023 15:22

Çeviren, Ali Çolak

Ali.f.colak@gmail.com

Sayı: 110, Nisan 2023

2023 Oscar töreni için Akademi, Kırmızı Halıda Amerikan İşaret Dili Tercümanları, Erişilebilirlik Rehberi ve Daha Fazlasını Eklledi. Sinema Sanatları ve Bilimleri Akademisi AMPAS'ın etki ve kapsayıcılıktan sorumlu başkan yardımcısı Jeanell English, geçen yılki gösteriden hangi önlemlerin geri döndüğünü ve Hollywood'un en büyük gecesinin her zamankinden daha erişilebilir olacağını açıkladı.

Bu yıl 95. Kez düzenlenen Oscar töreni, Akademi'nin bu pazar günü hem 2023 törenine hem de canlı yayına yaptığı çeşitli erişilebilirlik eklemelerinden biri olan Amerikan İşaret Dili tercümanlarını ilk kez içerecek.

Bu yılki etkinlikte var olan, tören öncesi etkinlikleri de içeren, tüm katılımcılar için işaret dili çevirisi, sesli betimleme ve devam eden rampa erişimi gibi erişilebilirlik imkanları, kısmen son iki Grammy'deki çalışmaların yanı sıra Akademi'nin yeni başlatılan engelli iletişim grubunun katkılarından ilham aldı. Sinema Sanatları ve Bilimleri Akademisi'nin etki ve katılımdan sorumlu başkan yardımcısı Jeanell English, The Hollywood Reporter'a bunun kuruluşun en kapsayıcı ve çeşitli kaynak gruplarından biri olduğunu söyledi.

Aslında bu yıl Grammy'lerde halıda takımlarına katılma ayrıcalığına sahip oldum. Sağır toplumun üyelerinin yanı sıra tercümanların doğrudan yeteneklerle ilgilenmelerinin ve onlara Sağır izleyicilerini hatırlatmalarının inanılmaz derecede etkili olduğunu gördüm. Bu yüzden bu yılki Oscar'ların planlarını bir araya getirirken ekibimizle bu konuşmayı yapmaya başladım ve tabii ki bu konuşmalarımızın CODA Filminin 2021 yılında üç ödül kazanmasından sonra gelmesi

de manidar “diyor. “Sinema camiasına hayranlarının varlığını, hayranlarının Sağır olduğunu, farklı engelleri olduğunu ve dikkate alınmaları gerektiğini hatırlatmak bizim için mantıklıydı.”

Bu yıl halıda çalışan ve yürüyen yetenekler ve muhabirler, Sağır hayranları ve izleyicileri ile iletişim kurmalarını sağlamak için çalışacak Amerikan İşaret Dili tercümanları havuzuna erişebilecekler. Kırmızı halı erişim kılavuzu, hem yeteneklere hem de gösterinin evdeki izleyicileri için gösteri öncesi yayınlarını yönlendirmek için tüm basın mensuplarına dağıtılacak.

"Bir Amerikan İşaret Dili tercümanının yanınızda olması elbette önemli ama kimse o tercümanı göremiyorsa, o toplumu dikkate almadınız demektir" diyor English, Akademi'nin amacının muhabirleri mevcut erişilebilirlik önlemlerini tam olarak düşünmeye ve kullanmaya teşvik etmek olduğunu hatırlatarak.

"Farklı CEO'lar ve yayıncılara bu imkanı sağlayacağımızı söyledik, bu yüzden savunuculuğun, örneğin yeteneğin çerçeve içi Amerikan İşaret Dili tercümanı ile yürümeyi seçmesi gibi çeşitli alanlardan ve yerlerden gelmesini umuyoruz" dedi. "Ancak bu kılavuzu kırmızı halıda çalışan basın mensuplarına dağıtmamızın bir diğer nedeni, bir röportajda kullandığınız açıklamalara kadar bir soruyu veya konuşmayı nasıl yönlendirebileceğinize ek olarak yayınıınızı mümkün olduğunca erişilebilir hale nasıl getirebileceğiniz hakkında biraz daha bilgi sunmaktır."

Yayın ve törende ayrıca, Oscar'ı bir kez daha Hollywood'un ekran önünde ve dışında en erişilebilir yıllık ödül töreni haline getiren bir dizi yeni ve geri dönen önlem de yer alacak. English, "Oscarlar için teknik direktörümüz, yayın tarafında erişilebilirlik söz konusu olduğunda nasıl ve başka neler yapabileceğini gerçekten anlamada inanılmaz bir savunucu ve müttefik oldu" diyor. "Bu harika bir işbirliği oldu ve ABC'den bu yıl gösteri için gitmek istediğimiz yön açısından herhangi bir tepki veya engelle karşılaşmadık."

Bir kez daha Los Angeles'taki Dolby Tiyatrosu'nda düzenlenen Newyork saatine göre 20:00 California saatine göre 17:00den itibaren yayınlanacak programda, yayının bir parçası olarak canlı altyazılar ve sesli betimlemeler yer alacak. Ayrıca, 2023 programının bir parçası olarak betimleme ekibinde artık kör bir betimleme okuyucusu yer alacak. English, bu kişinin

programın sağladığı hizmete getireceği "uzmanlık ve deneyim" açısından "önemli bir işe alım" olduğunu söylüyor. Bu aynı zamanda engellilerin katılımının sadece önlemlere değil, programın personeline de yansıtılması yönünde süregelen çağrılara yanıt verme yönünde bir adım niteliği taşıyor.

Geçen yıl Akademi'nin YouTube kanalı aracılığıyla kullanıma sunulan ücretsiz Amerikan İşaret Dili Canlı Yayını da Sağır izleyicilerin törenin ikinci ekran yaklaşımı aracılığıyla tüm yayına erişebilmelerini sağlamak için birkaç güncellemeyle geri dönecek. English, görüntü trafiğinin tercümanı gizlemesini engellemek için tercümanın tören alanında nerede görüleceğini ayarlamının yanı sıra kullanıcıların 2022de yaşadıkları gecikmeleri ele almak için canlı yayın ekibiyle de çalıştıklarını söyledi.

Sonuç olarak bir gecikme yaşayabilecek olanların çeviriyi görüntüyle senkronize etmelerinde yardımcı olacak bir duraklatma aracı ortaya çıktı. English, canlı yayın ekibi için "Çok şey öğrendiler ve kurulum ve tasarımda dahili olarak hazırlanmak için neler yapabileceğimiz konusunda bize geri bildirim verdiler" diyor. Geçen yıldan alınan bir başka dersin de yayının bilinirliğini sağlamak olduğunu söylüyor. Bu nedenle, Akademi'nin YouTube sayfasında yer almanın ve Oscars.com adresinden gösterinin tamamını izleyen izleyicilerin doğrudan erişebilmesinin yanı sıra YouTube tören gecesi yayını ana sayfasında yayınlayacak.

Akademi ayrıca, Amerikan İşaret Dili yayını gibi erişilebilirlik teklifleri hakkındaki mesajı yaymalarına yardımcı olabilecek farklı ünlü kişilere ulaşmaya çalıştı. Oscar sosyal medya ekibi de erişilebilirlik önlemlerini teşvik etti ve video içeriği için altyazı ile birlikte görüntüler için alt metin kullandı.

Akademi, tiyatro salonunda kapsayıcı ve erişilebilir bir konuk deneyimini desteklemek için yerinde erişilebilirlik ekibini geri getirdi ve Dolby tiyatrosu personeline LaVant danışmanlık tarafından ek eğitim verildi.

"Sahadaki tercüman ekiplerimiz de dahil olmak üzere yaklaşık 15 kişiden oluşan çekirdek ekibimizi gerçekten eğitmenin yanı sıra Dolby Tiyatrosu personeli için de bir eğitim

düzenliyorlar” dedi English ve eğitimin Salı günü gerçekleştiğini belirtti. "Engellilik ve erişilebilirlik konusunda misafirlerimizle etkileşime girebilecek herkesin daha iyi bir farkındalığa sahip olmasını sağlamak bizim için gerçekten önemliydi - küçük ipuçları, püf noktaları, dikkat edilmesi gereken şeyler - ister dil ister hizmet hayvanlarıyla nasıl etkileşime girileceği olsun."

Sadece Akademi liderliğindeki bir erişilebilirlik ekibine değil, aynı zamanda daha geniş tiyatro personeline yönelik eğitime sahip olmanın önemli bir avantajı, 2023 gösterisi için bir başka ekleme olarak, çalışanların biletleme sistemi sayesinde hem erişilebilirlik ihtiyaçlarını önceden paylaşanlara hem de bunları tören gecesini tanımlayanlara yanıt verebilmesidir.

"Sanal bilet kapısında, bireylerin ne tür erişim talepleri olabileceğini belirtmeleri için daha doğrudan ve belirgin bir konum oluşturduk ve örnekler verdik. Yani ister emzirme odasına erişim olsun, ister 'Beni arayabilir misiniz? Varış hakkında biraz daha bilgi almak istiyorum' English ekliyor. "Ekibimiz önceden olabildiğince çok bilgi almak istiyor çünkü elbette bu bizi o gün daha hazırlıklı hale getiriyor ama onun dışında da destek olmak için buradayız."

Salondakiler oturduktan sonra yardımcı dinleme cihazlarını, altyazılı video paketlerini, yukarıda bahsedilen emzirme odalarını, tüm cinsiyetler için erişilebilir lavaboları ve ekran okuma cihazlarıyla uyumlu dijital bir programı kullanabilirler.

English, "Geçen yıl programımıza izleyicilere ve katılımcılara dağıtılan bir QR kodu ekledik ve bu yıl da buna devam ediyoruz çünkü bazı katılımcılardan 'Oh, aslında yakınlaştırdım ve programla etkileşime girebilir ve diğer konuklarla birlikte takip edebilirim' gibi gerçekten harika geribildirimler aldık" diye hatırlıyor.

Program, sunduklarını değiştirmek yerine çoğunlukla genişletmiş olsa da yayın sırasında gözle görülür şekilde farklı olan bir şey, sahnedeki tekerlekli sandalye asansörüdür. Bu, erişilebilir sahne tasarımına geçmiş yıllardaki görünür rampadan farklı bir yaklaşım sundu. Bu yaklaşım yapımcılara ve prodüksiyon ekibine soruldu. English, tekerlekli sandalye kullanıcıları ve hareket kabiliyeti kısıtlı olarak sahneye çıkanlar için bunun "ayrı bir şey" değil, "tasarımla, işlevsellikle ve sahne deneyimiyle sorunsuz bir şekilde bütünleşmiş" olacağını vaat ediyor.

"Dolby Tiyatrosu geleneksel bir tiyatrodur ve pek çok tiyatro gibi erişim için inşa edilmemiştir. Dolayısıyla bu yıl bizim için rampanın sadece sahnenin bir uzantısı olmadığından, erişilebilirliğin genel tasarıma entegre edildiğinden emin olmak istedik" dedi ve gerektiğinde arka taraftan rampa erişiminin hala mevcut olduğunu belirtti. "Tasarım bizi gerçekten heyecanlandırıyor ve sahne erişilebilirliğinin tam resmine baktığımızda doğru olduğunu hissediyorsunuz."

English'in belirttiğine göre bu tasarım, Akademi'nin engelli yakınlık grubu üyeleri tarafından ilk yinelemelerde görülmüş ve tamamlanmış haliyle önizlenmişti; bu grup üyeleri geçen yılın sonunda Oscar'lara erişimi ve bunun neye benzeyeceğini tartışmak üzere bir araya gelmişti. Bu grup, ışıktan tetiklenebilecek herkes için" programa ek bir açıklama da dahil olmak üzere", birçok eklentinin ayrılmaz bir parçasıydı.

Fiziksel engelli, nöroçeşitli, öğrenme ve zihinsel engelli çocukları olan ya da kendi öğrenme ve zihinsel sağlık engelleri olan kişilerin tartışmaların bir parçası olduğunu belirterek, "En azından Akademi üyeleri olarak ortaya çıkan ve 'Hey, bu konuda konuşmak istiyorum' diyen engelli temsilinin genişliği oldukça büyüktü" diyor. "Bu yakınlık gruplarının oluşturulmasının, erişimi teşvik etmek, konuşmayı kolaylaştırmak ve damgalamayı azaltmak için yıl boyunca yaptıklarımıza yön vereceğini umuyorum."

Farklı Bir Festivalden Beş Film ve Betimleme İncelemeleri

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 110, Nisan 2023

Bir süre önce GETEM'den sesli betimlemeli filmlere bakarken birkaç filmin adı dikkatimi çekti. Betimlemeli filmlere karşı zaafım var. Hemen izleyemesem bile indirmeden duramıyorum. Sırf isimleri sebebiyle, “Bunlardan güzel bir EEEH Dergi yazısı çıkar” dedim kendime. İçeriklere bakınca hiç de yanılmadığımı gördüm.

Detaylı incelediğimde söz konusu filmlerin “İki Yaka Film Festivali” adlı bir oluşumun filmleri olduğunu okudum. Bu daha bir dikkatimi çekti. Aradan zaman geçince tekrar baktığımda gördüm ki aynı festival için hazırlanmış filmlerden sekiz tane daha yüklenmiş. Bunlar 2019, 2020 ve 2021 yılı organizasyonundan. İnternette okuduğum kadarıyla festival Aralık 2022'de İzmir'de yapılmış. Ancak sadece geçmiş organizasyonlardan seçme film gösterimleri olmuş.

Önce İki Yaka Film Festivali hakkında öğrendiklerimi bildirmek isterim sizlere. Bu kapsamda üç farklı siteden veriler okudum. Ancak festivalin ana sayfasından bilgileri aktarmak isterim. Bilemiyorum ne nedenle organizasyonun geçmiş yıllarına dair verilere bir türlü siteden ulaşamadım. Anladığım kadarıyla her yılın bir teması var. Çünkü incelediğim Kültür Alan sitesinde 2020 yılı için “Cebimdekiler” temasından söz ediliyor. Ancak festival sitesinde hangi yılda nasıl bir tema seçilmiş bir bilgi bulamadım.

Festivalin web sitesindeki açıklamalar şu şekilde: "Uluslararası 2 Yaka Kısa Film Festivali (2YKFF), ırklar, etnik kökenler, inanışlar ve yaşayışları ile tüm kimliklerin deneyimlerine odaklanır, belgesel, kurmaca, animasyon ve deneysel kategorilerinde farklı kültürlerden, özgün bakış açılarından kısa film yapımlarını izleyiciyle buluşturur. Seçkilerinde farklılıklar ve çeşitliliğe odaklanan özgün yapımlara yer veren festival, birlikte izlemenin yeni yöntemlerini geliştirir, sosyal yaşamın buluşma alanlarında film gösterimleri ve etkinlikler kurgular. Her yıl dünyanın farklı bir şehriden bir film/sanat inisiyatifi ile ortak çalışır ve kısa film alanında ortak düşünme, araştırma ve hareket olanakları geliştirir.”

2023 yılında beşincisi planlanan festivalin geçmiş yıllardaki işbirlikleri aşağıdaki gibi sıralanmış: “2019, Balkan Can Kino — Atina, Yunanistan; 2020, Bi'Bak — Berlin, Almanya; 2021, Galerie de Jaloezie — Rotterdam, Hollanda; 2023, Dziga Creative Film Platform — Nijmegen, Hollanda.”

Kültür Alan sitesinde verilen bilgilerden ilgimi çekenler ise şöyle: “Dünyanın her yerinden kısa film takipçileri ve yapımcılarını birleştiren festivalde, güncel bağımsız kısa filmler, kuir yapımlar, yeni nesil deneysel sinema çalışmaları, tematik sinema konuşmaları ve fuaye etkinlikleri yer alıyor. Butik bir konseptle düzenlenen festival; ‘Ekran’, ‘Koltuk’, ‘Remix’ ve ‘Artı’ olmak üzere dört ana bölümden oluşuyor.”

Organizasyona erişilebilirlik alanında Erişilebilir Her şey tarafından danışmanlık veriliyormuş. En azından 2YKFF'nin ana site bilgilendirmesi bu şekilde.

Festival kapsamında 2020 ve 2021 yıllarında gösterilen beş filmi değerlendirmeye alacağım sizler için. Önce filmler hakkında GETEM'den edindiğim tanıtımları vereceğim. Sonra da betimleme değerlendirmesine geçeceğim.

İlk filmimizin adı, Basınç Mavisi. Dram kategorisinde sınıflandırılan kısa filmin yönetmenliğini Laure Muller-Feuga ile Aurélie Nurier birlikte üstlenmişler. 2021 Fransa yapımı filmin oyuncularını Manue Fleytoux, Gabriel Agosti, Laurie Bouculat. GETEM'deki konu bölümü çok hoşuma gitti. Olduğu gibi almak istedim: "Su onun mavi korkusu, kâbusu. Ariane hayatının ipinin ucunu kaçırdı ve sonunda kendini başkalarından ve kendisinden izole etti. Ama bir gün, bir kedi şarabına su koymaya geldi. Ariane tekrar ipin ucunu yakalayabilecek mi?"

İkinci filmimiz ise Dicle. Dram, savaş, tarih alanlarında kategorilendirilmiş filmin yönetmeni, Walid Siti. 2021 yılı Birleşik Krallık yapımı. Konusunu yine GETEM'den olduğu gibi alıyorum: "Su, yaşamın en temel öğelerinden biri olması sebebiyle zengin ilişkilere sahiptir. Geçmiş ve geleceğin birbirine karıştığı hafızanın derinlikleri ile bağlantı kurma gücü vardır. Karantina döneminde çıktığım yürüyüşlerden birinde, Kuzey Londra-Lee Valley'de merak

uyandıran bir kanal havuzuna rastladım. Havuz, iki şelale oluşturarak kanalın aşağı havzasıyla birleşirken sürükleyici bir ses çıkarıyordu. Bu deneyim birçok düşünce ve hatırayı tetikledi: Irak'ın kuzeyi ile buluşmadan önce Mezopotamya'nın ova ve dağları ile iç içe geçen iki muhteşem nehir Dicle ve Fırat'ın akışı, büyük baraj inşaatlarında nehirlerin akışını kontrol eden güç ve manipülasyon ve Musul'un Eski Şehir bölümüne gerçekleştirdiğim son ziyarette tanık olduğum tahribat manzarası..."

Filmlerin üçüncüsünün adı ise Dışlanmış. 2021 ABD yapımı film, dram olarak sınıflandırılmış. Yönetmenliğini Hao Zhou'nun yaptığı filmin oyuncuları Hao Zhou, Aoxue Zhou, Liangfen Cheng şeklinde sıralanıyor. Filmin konusu ise GETEM'de şöyle açıklanmış: "Bir göçmen alışılmadık diyarlarda inzivaya çekilir, anlamlı bir hikâye bulmaya ve yerinden uzaklaşmanın endişesinden kaçmaya çalışır. Ana kahramanın Çin'in taşrasındaki kız kardeşine yazılan bir mektup olarak kurgulanan film, bireyin, ilişkilerin ve ev kavramının hassas doğasını gözetiyor."

Yazarın notu: Yukarıda verilen özetle Dışlanmış filmindeki kahraman her ne kadar sadece göçmen olmasıyla ele alınmışsa da ben izlediğim film sonucu farklı bir izlenime kapıldım. Bana göre kahramanımız, farklı bir cinsel yönelimde. Acaba ben mi yanıldım? Tereddüt ettim şimdi.

Dördüncü filmimizin adı ise Dönen Taşlar. 2020 Avusturya yapımı film bilim kurgu ve aksiyon alanında kategorilendirilmiş. Yönetmeni, Michael Dietrich. Konusu yine GETEM'de şu şekilde verilmiş: "Belirlenen bir yolda yürürken rotadan uzaklaşmak ve kalıp bozulduğu için mutasyon geçiren beyin hücreleri üzerine bir film. İnsanlık, belirli bir yönde ilerliyor, o da çatışma."

Beşinci ve son filmimiz ise Sürgünde Bir Yıl. Belgesel olarak sınıflandırılmış filmin yönetmeni, Malaz Usta. 2020 yapımı filmin ülkesi ise Suriye. Konusu şöyle özetlenmiş GETEM'de: "Bir göçmenin küçük ülkesinden uzakta, bir metropolde geçirdiği ilk yıl. Hareketli görüntü ve sesler aracılığıyla film, göçmenin karşı karşıya kaldıklarını, gördüklerini, zihnindeki kalabalık düşünceleri ve yaşadığı duygusal şoku aktarıyor."

Beş filmin üçü için sistemde beni umutlandıran bir ayrıntı ise şöyle: Filmin gösterim tarihi ile betimlemeli sisteme giriş tarihi aynı yıl. Bunu çok daha fazla yapım için sık sık görürüz dilerim.

Sesli betimleme değerlendirmelerine gelince yine tüm filmleri tek tek sırayla ele alacağım. Ancak başlangıçta hepsi için ortak olanlardan söz edeceğim. Mesela tüm filmlerin sesli betimleme metin yazarı ve seslendirmeni Kağan Uluca. Bütün filmlerde teknik yapım ve son kontrolde de Uluslararası 2 Yaka Kısa Film Festivali isimlerini görüyoruz. Yani kendileri betimlemesini yapmış, teknik olarak düzenlemiş ve kontrol etmişler. Özellikle son kontrol işini yapanlar kör bireyler miydi acaba? Öyle olmaması bana göre işin düzgün olmaması sonucunu doğuruyor çünkü. Ne diyoruz: "Biz olmadan bizim için asla."

İzlediğim ve bu yazı kapsamında değerlendirmeye aldığım beş filmde ortak olan eleştirilerimle devam etmek isterim.

Tüm filmlerde, "Film başlıyor" cümlesi karşılıyor kör izleyiciyi. İyi de ilgili dosyayı ya da bağlantıyı tıklayan kör biliyor filmin birkaç saniye sonra başlayacağını.

Aynı şekilde film bittiğinde de seslendirmen, "Film sona erdi" diyor. Bunun yerine "Filmin sonu" denmesi daha şık olurdu sanki.

Betimleme seslendirmeninin sesi bütün filmlerde çok kısık tutulmuş. Ayrıca seslendirmen hem betimleme anlatısını yapıyor hem de altyazıları okuyor. Bir nevi kahramanları seslendiriyor. Bu da her şeyin birbirine girmesine neden oluyor. Altyazılar ile betimlemelerin arasında geçiş yaparken bir şeyleri kaçırmak işten bile değil. Dolayısıyla hangisi film kahramanı hangisi betimleme, bir şeyi kaçırmadan takip etme güdüsü beni çok yordu.

Filmlerdeki betimleme eksikliğinin bir ortak noktası da kahraman olan filmlerin çoğunda kişilere dair hemen hemen hiçbir betimleme yapılmamış.

Basınç Mavisi Üzerine:

"Suyun dört metre dibinde bir mutfak masası ve tezgahı" diyor betimlemeci. Derinliğin dört metre olduğu nereden anlaşılıyor acaba? Mesela iki ya da on metre olamaz mı?

Gabriel'in teknedeki kadının yanına geldiği ilk sahnede, kendini tanıttığı replik ile betimlemecinin anlatısı birbirine girmiş. Öyle ki betimlemecinin ne söylediği hemen hemen hiç anlaşılmıyor. Zaten yukarıda ifade ettiğim gibi betimlemecinin sesi kısık tutulmuş. Filmin orijinal sesi de öyle. Mesela kahramanlar konuşuyor. Üstüne betimlemeci hem betimleme yapmaya çalışıyor hem de oyuncuların altyazılarını okuyor. Sonuç: Her şey iç içe giriyor.

Bazı cümlelerdeki anlatım bozuklukları ise çok kulak tırmalayıcı. Örneğin; "Zeminde zorlukla ayakta durarak suyun kaldırma kuvvetine direnerek yürüyor."

Kimi yerlerde sahneler arası geçişler çok hızlı. Seslendirmen bunu güzel ifade etmiş çok yerde. Ancak yukarıda söylediğim gibi hem altyazılar hem betimleme aynı kişi tarafından okununca kör izleyici konsantre olmakta zorlanıyor.

Mekanlar ve zaman geçişleri atlanmamış, olması gerektiği gibi.

İleriki sahnelerin birinde "Banyo dolabının kapağını kapattı. Kapakta denizin altı görünüyor. Suyun altında çamaşır asan bir kadın. Mutfakta kahvaltı eden bir çift." Bu cümleler filmin betimlemesinden. Ancak ben tereddütte kaldım. Görünen çift ve kadın farklı yerlerden görüntüler mi? Yoksa banyo aynasından yansıyan deniz altı manzaraları mı? Bana nedense ikincisi gibi geldi.

Filmin sonunda verilen jenerikte sadece yazar ve yönetenlerin adları var. Oyunculara dair hiçbir bilgilendirme yok. Filmin orijinalinde de öyle mi bilmiyorum.

Dicle Hakkında:

Daha başlangıçta, birkaç cümle sonra "Filmin adı yazdı" gibi bir söyleme ne gerek var ki?

Gece gündüz gibi zaman tanımlaması hiç yok. Savaş yıkımından söz edilmiş ama hiç açınlanmamış. Örneğin binalar, sokaklar, kısacası şehir nasıl görünüyor? Bu filme özel görüntüler eşliğinde okunan bir şiir var. Görüntüler akarken betimleme yetiştirilemez gibi düşünülmüş olabilir. Ancak film durdurularak betimlemeler verilebilirdi.

Şiir de betimleme de aynı kişi tarafından okunmuş ve çok kulak tırmalayıcı olmuş. Şiir daha farklı bir ses ve daha güzel okuyan biri tarafından seslendirilseydi süper olurdu.

Basınç Mavisi'nden farklı olarak bu filmde hiç oyuncu yok. Bu sebeple jenerikte söylenecek isim de yok. Ancak şiirin ve çevirmenin adları belirtilmiş ve çok yerinde olmuş.

Şiir ve betimleme metni bittiğinde film biraz daha sürüyor. Bir ırmağın akış sesi duyuluyor sürekli. Bu kısacık bir cümle ile bile olsa ifade edilmeliydi bana göre.

Dışlanmış Üstüne:

Yukarıda söz ettiğim diğer filmlerdeki durum bu film için de geçerli. Betimlemeci ve oyuncu seslendirmeni aynı kişi. Bu da seyir keyfini çok bozan bir şey.

Betimlemede zaman kavramı kesinlikle yok. Sadece başlangıçta bahsedilen kar örtüsünden, mevsimin kış olduğu anlaşılıyor. Ha bir de oyuncuların palto giymesinden. Ancak mekan belirteçleri daha iyi.

Bir de bir sahnede montaj hatasından cümle öyle bir hale gelmiş ki ben anlayana dek birkaç kere geri sarmak durumunda kaldım, kahramanın evi ilk terkenden söz ettiği sahnede. Filmde yer alan dokuz yaşlarında bir kız çocuğu var. Sahnede kız çocuğu neşeyle bir deftere bir şeyler yazıyor. Tabii bunu betimlemecinin söyleminden öğreniyoruz. Kahraman "Senin şimdiki yaşlarındaydım" gibi bir şey diyor, daha doğrusu diyormuş. Betimleme, kahraman seslendirmesi ve montaj hatası birbirine girince anlamakta zorlandım dediğim gibi.

Döner Taşlar Üzerine:

Bu kısa filmle ilgili öncelikle dikkatimi çeken ilk şey, mp3 dosyasını tıkladıktan sonra betimleme seslendirmenin ilk cümlesine dek bekleme süresinin diğerlerine nazaran uzun olması. Diyeceksiniz ki "Bu senin bilgisayarın ya da oynatma programınla ilgili olabilir." Haklısınız ancak diğer filmlerde bu hissi yaşamadım mesela. Tıkliyorum. "PotPlayer" ibaresini duyduktan sonra bile "Film başlıyor" cümlesini duyana kadar birkaç saniye geçiyor en az. Yalnız emin olamadığım şu: Acaba o sırada filme dair birtakım görüntüler var mı? Yoksa mp3 dosyasının yapısıyla mı alakalı? Bu ikincisi akla daha yakın duruyor zannımca.

Filmin adından sonra ilk olarak betimlemeci, film özelliğine dair bir ipucu vermiş. Kör izleyicinin bilmesi gereken bir ipucu bu. Bu anlamda doğru ve güzel bir bilgilendirme olmuş. Cümle şöyle: "Film, eski süper8 makara filmi kamerayla çekilmiş görüntülerin kurgulanmasıyla oluşturulmuş." Süper8 makara filmi kamera görüntüsünün nasıl olduğunu ve bununla oluşturulan kurgu akışının görseelliğini çok merak ettim. Gördüğüm zamanlardan, yani çocukluğumdan negatif filmler düştü hafızama. Muhakkak sinema kamerası ve onun çekiminden kasıt başkadır da... Kafa işte, düşünceye kelepçe yok.

Filmde Dicle'de olduğu gibi bir kişinin ağzından yazılmış ve seslendirilen mektup tarzı bir metin var. Burada filmin kahramanı konuşuyor gibi daha doğrusu. Ancak diğer filmlerde olduğu gibi bunda da betimleme seslendirmeni ile kahramanı seslendiren aynı kişi ve bu çok sinir bozucu.

Yazıya konu aldığım bu kısa filmlerin ortak özelliklerinden biri de daha doğrusu hem kahraman ya da şiir seslendirmesi olup hem betimleme yapılanların bazılarının ortak özelliği, betimleme seslendirmesi yapılacakken film akışının dondurulması anladığım kadarıyla. Çünkü araya sıkıştırılan betimleme cümlelerinde film müzikleri duyulmuyor. Bu, araya betimlemenin sığdırılamayacağı filmler için doğru bir seçim.

Dönen Taşlar'a döndüğümüzde filmin bir yerinde betimleme için; "Çölden manzaralar" diyor. Filmde aracıyla ilerleyen biri var. Aracın akış yönüne göre manzaraların değişmesi kabul edilebilir de "Çölden manzaralar" gibi çok geniş bir cümle ile betimlemenin geçiştirilmesi bence olmamış. Sonuçta film zaten durdurulmuş. Bu arada kaç kare değişiyordur ki? Kör izleyiciye anlatılmalıydı. En azından ben kendimi biliyorum ve duymak isterdim.

Nitekim ilerleyen sahnelerde kahramanın seslendirilmesi çok fazla yok ve manzara betimlemeleri, daha doğrusu görüntüde ne olduğunun söylenmesi daha belirtici.

Bu arada filmde çölde seyir halinde olan bir araç ve sürücüsü var, yukarıda söz ettiğim gibi ağızdan anlatı yapılan. Bir nevi içini döken bir karakter. Ne bu karaktere ne de içinde seyir halinde bulunduğu araca dair hiçbir betimleme cümlesi yok ne yazık ki.

En sonda da "Filmin adı yazdı, Dönen Çalılar" diyor seslendirmen. Bence bu filmin adı olarak değil de başka bir amaçla yazılmış olmalı diye düşündüm.

Sürgünde Bir Yıl Hakkında:

Bu filmde de tıpkı Dönen Taşlar'daki gibi bir bilgilendirme yapılmış en başta. "Film, İstanbul'dan alınmış kısa görüntülerin hızlı kurgusuyla oluşturulmuş." Bunu duyunca kurgunun ekranda nasıl aktığını çok merak ettim.

Tamam, benim meraklarım bazen saçma sapan bazen alakasız hatta absürt olabiliyor da bu filmde merakımın katmerlenmesi ve zerre giderilmemesi çok normal. Sizler de izlediğinizde ne dediğimi daha net anlayacaksınız. Çünkü filmde betimlemeye dair hiçbir şey yok. Mesela kahraman nasıl birisi? Zira filmde sürgünde, İstanbul'da yaşamak zorunda olan biri var, ağızdan yılın aylarına göre hissettiklerini dinlediğimiz.

Film, belgesel niteliğinde olduğundan arkada orijinal filmdeki kahramanın, önde de betimleme seslendirmesi yapması beklenen ancak kahramanın söylediklerini Türkçe seslendiren

bir kişi var. Yani bir nevi körlere altyazı hizmeti gibi. İstanbul görüntülerinden ise hiçbir anlatı bulunmuyor.

Filmde yukarıda söylediğim gibi ay ay kişinin günlük tutması gibi duyguları anlatılıyor. Mart ayında iken çok güzel bir Fransızca şarkı giriyor araya. Şarkıyı dinlemek çok hoş ama ekranda akanları da bilseydik daha bir hoş olacaktı kesinlikle.

Festival organizasyonuna bir hakkın teslimine inandığı ve ona göre davrandığı için sonsuz teşekkür etmek isterim. “Aslında olması gerekeni yaptığı için niye teşekkür edilir?” diye düşünebilirsiniz. Ancak yaşadığımız zamanlarda o kadar aksine tanık oluyoruz ki... Dileriz bizler güzellikleri görüp takdir ettikçe güzellikler çoğalır. Fakat şunu da belirtmeden geçmemek gerekir. Her şeyin tek bir elden olması her zaman iyi bir sonuç vermiyor.

Erişilebilirlik Eken Betimleme Biçer

Dilek Başar Açlan

dilek.basar55@gmail.com

Sayı: 110, Nisan 2023

Güzel bir bahar ayından herkese selam olsun. Sizler de havalar nasıldır bilmiyorum ama benim bu aralar keyfim epey bir yerinde. Kızım yavaş yavaş büyüyor ve her geçen gün beraber geçirdiğimiz vakitler daha da bir anlam kazanıyor hayatımızda. Kızıma hamileyken hep bu günlerin hayalini kuruyordum. Birlikte sinemaya, tiyatroya, müzeleri gezmeye, parkta oynamaya, alışverişe, sportif faaliyetlere ve daha bir sürü yere gidebilmeyi çok istiyordum. Bugüne kadar aşağı yukarı çoğu yere gittik, gitmeye de devam ediyoruz. Kör ebeveynler olarak, aktivist yanı hep güçlü bir çocuk olarak büyütmek istedik kızımızı. Tabii sipariş değil ki ısmarlayıp gelsin istediklerimiz. Her şeyden önce emek harcamalı insan umut ettiklerine kavuşmak için.

Bizim cimcimeyi yakından tanıyanlar bilir. Oldukça meraklı ve etrafında sürekli gözlem yapar. Nerede ne var, her gördüğünü bıkmadan usanmadan bize betimlemeye ve elimizle dokundurmaya çalışır. Bazen bir telefonda gördüğünü ekrana dokunduğumuzda anlayacağımızı düşünerek telefonu getirip o noktaya dokundurur, bazen de gördüğü bir nesneye. Dedim ya emek harcamak lazım bir çocuk yetiştirmek için. bunları anlatmadan asıl söylemek istediklerime başlamak istemedim. Şimdi anlatayım bana bu satırları yazacak kadar kıymetli bulduğum konuyu.

Ela Hipatya, bir ay önce baleye başladı. İlk derse gittik, birlikte mekanı keşfettik. İlk hafta mekanı öğrenmeyle geçti. Derse girdi ve çok mutluydu çıktığında. Bir sonraki haftanın hayalini kurmaya başlamıştı çoktan.

Ertesi hafta hazırlanıp ikinci derse gittik. Kızımla birlikte sınıfa girdik. Orada bulunan ebeveynler çocuğunu izliyordu. Kızım, benim de onu izlememi rica etti. “Fotoğrafımı çeker misin?” dedi. Bir arkadaştan fotoğrafını ve videosunu çekmesini rica ettim telefonumu vererek. Sonra derse başladılar. Bizim cimcime yaptıkları hareketleri başladı bana anlatmaya.

“Anneciğim Şu anda öğretmenimin bacağına bastırıyoruz. Şunu yapıyoruz, bunu yapıyoruz” diye anlatmaya devam etti. O gün o kadar mutlu oldum ki ne söylesem az kalır. DıŐarıda bu tarz betimlemelerine çok alışkındık ama ilk kez kamusal bir alanda yaptıklarını benim için betimleyeceğini hiç tahmin etmezdim. Diğer velilerin çocuğuna dıŐarıdan müdahalelerde bulunup “Çocuğum hadi Şöyle yap” derken ben sadece ortamı izliyordum. Diğer çocuğun, annesi onu gördüğü için yaptıklarını anlatmak gibi bir çabası yokken bizim cimcimenin bir taraftan hareketleri yaparken bir taraftan da neler yaptıklarını benimle paylaşması çok kıymetliydi.

Biliyoruz ki daha yolun başındayız. Şimdilik süreç böyle ilerliyor ama ileride nasıl olur, Őimdiden kestirmek pek mümkün değil. İnanıyorum ki çok daha güzel günlerimiz olacak bu satırlara yazdığım.

Bunları tarihe not düşmek ve kızımın büyüdüğünde yazımı gülümseyerek okuyacağını bildiğim için bu yazımı canım kızıma hediye ediyorum. Sen hep anlat, hep farklı ol benim tatlı bebeğim.

Değnek mi Yoldaş mı?

Nuri Turhan

turhan.nuri1977@gmail.com

Sayı: 110, Nisan 2023

Merhabalar sevgili okuyucu. Bu yazımda sizlerle bastonla tanışma ve yoldaş olma hikâyemi paylaşmak istiyorum. Bu hikâyenin, bastonu yeni eline alacak arkadaşlara ilham vereceğini düşünüyorum.

Beyaz bastonla ilk karşılaşmamız 2002 yılında Emirgan Altı Nokta Rehabilitasyon Merkezinde bir bağımsız hareket dersinde gerçekleşiyor. Bağımsız hareket hocamız sevgili Ahmet Ünüvar, elime yaşlı insanların kullandığı bastonu anımsatan bir baston veriyor ve bir odanın kapı girişine beni getiriyor. “Bu bastonu kapı aralığında sallayacaksın” diyor. Ben başlıyorum bastonu sallamaya kapının girişinde bir sağa bir sola. İlk zamanlar buna bir anlam veremiyorum. Hocanın benimle kafa yaptığını düşünüyorum. Sonra başka arkadaşlar da aynı hareketi yapınca, yalnız olmadığımı seviniyorum. Dersin ikinci gününde aynı teknikleri kapı aralığında uygulamaya devam ediyorum. İçten içe bu durum çok gücüme gidiyor. Çünkü ben bastonu yaşlı insanlarla özdeşleştirdim yirmi üç yaşına dek ve “Benim de elimde bir yaşlı bastonu var” düşüncesine kapılıyorum. Gözlerimden yaşlar akmaya başlıyor. “Ben de yaşlılar gibi bu bastona mahkûm kalacağım” diyorum kendi kendime. “Ben ki köyde dilediğim yere özgürce gidiyorum. Nasıl elime bu değneği alacağım. Asla yapamam” düşüncesi geçiyor kafamdan. Çünkü köy yaşantısında kör bir birey rahatlıkla sokaklarda dolaşabiliyor. Ben çok rahattım en azından.

Bir süre bastonla anlaşmazlığım devam ediyor. Ta ki bir pazar günü tek başıma Taksim’e gidene dek. Taksim’de bir bağlama kursuna gideceğim. Kursu birlikte gittiğimiz arkadaşın işi çıkıyor, benimle kursa gelemeyecek. Ben bir taraftan kursa gitmeyi çok istiyorum ancak tek başıma sokağa hiç çıkmadım. Cesaret edip Tek başıma sokağa çıkmayı deneyeceğim. Baston kullanmayı biraz da olsa okulda ve okul çevresinde yaptığım denemelerle biliyorum. Ancak “Hiç sokağa beyaz bastonla çıkmadım. Tek başıma sokağa Nasıl çıkarım” kaygısını taşıyorum şiddetli bir şekilde. Bir an için cesaretimi topluyorum ve “Bunu şimdi yapmazsam bir daha hiç yapamam” diyorum ve atıyorum kendimi sokağa.

Bilenler için yazıyorum, Emirgan Körler Rehabilitasyon Merkezi'nin önünden karşıya geçip otobüs durağına ulaşıyorum. Burada yaşadığım kaygının otobüs durağında yok olduğunu belirtmem gerek. Otobüse biniyorum. O yıllarda anons sistemleri filan yok. Diğer yolculardan, ineceğim durağı bana söylemelerini istiyorum. Şansım yardımcı oluyor ve sorduğum yolcu benim doğru durakta inmemi sağlıyor. Taksim'e iniyorum. Daha önce okuldan arkadaşımın birlikte geldiğimiz için kursun yerini zihnimde canlı tutuyorum ve başlıyorum kurs tarafına doğru yürümeye. O an hissettiğim duygu, müthiş bir özgürlük duygusu. Elimde beyaz baston, sokaktayım ve tek başımayım. İşte burada yaşadığım deneyim bana beyaz bastonun değneklikten çıkıp yoldaşlık özelliği kazanmasını sağlıyor.

Sonraki haftalarda tek başıma kursa gitmeye başlıyorum. Ve beyaz baston, yaşantımın bir parçası haline geliyor. Çevremdeki birçok görme farklılığı olan bireylerin beyaz bastonu özümseyememiş olmaları özgüven eksikliği, biraz "Çevrem ne der?" kaygısı, hanımefendiler açısından "Güzelliğime gölge düşürür" kaygısı ve daha birçok nedenle baston kullanmaktan kaçındıklarını düşünüyorum. Doğrusunu isterseniz hiç de haksız sayılmazlar. Çünkü yaşadığımız toplum şekilci yaşama o kadar bağlı ki neredeyse bütün ilişkilerini şekiller, kıyafetler, fiziki özellikler belirliyor. Sokakta yürüyen bireyleri elinde beyaz bastonla gördüklerinde kişiyi etiketlemek, baskılamak suretiyle bu şekilci topluluk tarafından bağımsız yaşam hakkı baston kullanan bireylerin elinden alınmaya çalışılıyor. Biz beyaz baston kullanıcılarına düşen, bağımsızlığımızı sağlayan beyaz bastonu yaşamın her alanında korkmadan, utanç duymadan görünür yapmak olmalıdır.

Herkes kullandığı araçlarla etiketlenmedikleri, farklılıklarının zenginlik sayıldığı hoşça zamanlar dilerim. Sevgiler.

Eğitim Hakkı Nasıl Engellenir?

Sevgi Mart G6cen

sevgi.mart@gmail.com

Sayı: 110, Nisan 2023

Merhaba sevgili dostlar, Şimdi baŐlıđa bakıp ‘‘Herhalde yanlış yazdı’’ diyeceksiniz. Ama yanlış yazmadım. Son bir aydır uđraŐtıđım vakalar sorduruyor bana bu soruyu. Çünkü 6yle farklı y6ntemlerini g6rd6m ki ‘‘Pes’’ diyeceğim neredeyse.

Bilenler bilir, bu d6nem Denizli Barosu Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Komisyonu’nun başkanlığını y6r6t6yorum. 6n6mden o kadar çok ayrımcılık vakası geçiyor ki en acısı da elinin kolunun bağlı olması. Çünkü T6rk Ceza Kanunu’nun ayrımcılığı d6zenleyen maddesine eklenen nefret saiki Őartı, insan duygusunu ispat y6k6ml6l6đ6 ile karşı karşıya bırakıyor sizi. Bunca yıllık hukukçuyum, nefret saiki nasıl ispat edilir bilmiyorum. Her olay kendi içinde 6z6c6 ama en çok vaktimizi alan ve hen6z net bir 6z6m bulamadığımız iki olaydan s6z etmek istiyorum size. 6nk6 bu olayda mağdur olanlar iki 6đrenci ve mağdur edenler de s6z6m ona eğitimci.

İlkokul 3. sınıfa giden otistik bir 6đrenci var. Asperger Sendromu tanısı var ve 6lkemizin saçma eğitim sisteminde kaynaŐtırma 6đrencisi. Geçen yıl bu 6đrenci ile ilgili çok farklı bir sorundan dolayı yine komisyonumuzun giriŐimleriyle okul deđiŐikliđi yapmıŐtık. O d6nem Őans olarak g6rd6đ6m6z, Denizli’nin sayılı okullarından birine kaydını aldırđık. Tabii ki ilk kayıt yapılan ve adına 6đretmen denilen Őahıs, ‘‘Sınıfımda otistik 6đrenci istemem’’ diyerek çocuğun sınıfını deđiŐirtmiŐ. 6đrencinin g6nderildiği ikinci sınıf 6đretmeni Őiddete dayalı eğitimi benimseyen, 6đrencilere bağırıp çağırın ve hatta soruları doğru cevaplayamadıkları zaman cetvelle vuran bir eğitimci. Sizler de takdir edersiniz ki otistik bir 6đrencinin b6yle bir 6đretmenle bağ kurması ve derse adapte olabilmesi m6mk6n değil. 6đrencinin eğitim s6recinde annesi de g6lge 6đretmen ya da kolaylaŐtırıcı olarak çocukla birlikte okulda kalıyor. Her teneff6s saatinde sınıf 6đretmeni, anneye ‘‘Sizin ocuğunuz sınıfta s6rekli bağırıyor. Dersi sabote ediyor. S6ylediğim Şeyleri yapmıyor’’ mealinde Őik6yette bulunuyor. Anne, 6đretmene ‘‘Hocam, bağırırsanız tepki g6sterir. Ona sakın yaklaŐmanız lazım. Emrederek değil, ‘‘Yapabilirsin’’

şeklinde söylemeniz lazım. Yüksek sestem çok fazla etkileniyor” şeklinde uyarılarda bulunsa da “Beğenirse kalır, beğenmezse gider; bu saatten sonra eğitim tarzımı değiştiremeyeceğim” cevabını alıyor. Anne, okulun rehberlik servisi ile sürekli görüşüyor ve öğrencinin sınıfta bağ kuramadığını, sorun yaşadığını anlatıyor. Üstelik rehberlik servisinden durumun farkında olduklarını, sınıf öğretmeninin de aynı konulardan bahsettiğini söylüyorlar.

Bahsi geçen öğrenci, teneffüs saatlerinde kendi sınıfının karşısındaki sınıfta 3. sınıfları okutan bir öğretmenle çok güzel bir bağ kuruyor. Onunla sohbet ediyor, derslerinden ve öğretmeninden bahsediyor; okulda yapılan etkinliklerde o öğretmenle dans ediyor. Anne durumu gözledikten sonra söz konusu öğretmenle konuşarak çocuğunu onun sınıfına almak istediğini çünkü çocuğunun kendisi ile bağ kurduğunu ve bunun çok önemli olduğunu, kabul ederse çok sevineceğini söylüyor. Öğretmen, “Memnuniyetle kabul ederim. Hem ben onu çok seviyorum. Diğer çocuklarımla birlikte harika bir uyum yakalarız. Sınıfımda olmasını gerçekten çok isterim” diye cevap veriyor. Elbette anne havalara uçuyor ve soluğu okul müdür yardımcısının yanında alıyor. Durumu anlattığı müdür yardımcısı, “Hangi sınıfı istersen olur. Ama o sınıf olmaz. Çünkü o sınıfta benim kızım var ve otistik bir çocukla kızımın aynı sınıfta olmasını istemiyorum” deyip kestirip atıyor. Anne yaşadığı şokla bu kez okul müdürünün odasına atıyor kendini. Okul müdürü olayı dinledikten sonra, “Sen merak etme, ben halledeceğim. Şimdi çocuğu al, evine git ve benden haber bekle” diyor. Birinci dönemin son günlerine rastlayan bu olaydan sonra anne, çocuğunu alıp gidiyor ve haber beklemeye başlıyor.

Uzatılmış ara tatili bittikten ve dönem başlayıp üç hafta kadar zaman geçtikten sonra okuldan hala hiçbir ses çıkmayınca anne, Denizli Barosu Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Komisyonu’na başvuru yapıyor. Biz başvuruyu değerlendirdikten sonra İl Milli Eğitim Özel Eğitim Şube Müdürü, İlçe Milli Eğitim Özel Eğitim Şube Müdürü ve okul müdürüyle görüşmeler yapıyoruz. Bu arada, “Ben bu öğrencimizi çok seviyorum. Sınıfımda olmasından çok mutlu olurum” diyen öğretmen, artık kimin etkisiyle olduğu bilinse de bilinmez, “Ben size öyle bir şey söylemedim. Ben o çocuğu sınıfımda istemiyorum” şeklinde bir telefon görüşmesi yapıyor anneyle. En sonunda okul müdürü tarafından baro temsilcisi olarak bizzat benim de bulunduğum bir toplantıda, çocuğun sınıfının değiştirildiği beyan ediliyor ve hemen ertesi gün okula gelip yeni sınıfında eğitime başlamasını söylüyor. Bu toplantı saat 15:30

sularında oluyor. Bizler bir ayrımcılığı daha çözümlenmenin mutluluğuyla ertesi günü beklerken akşam saat 16:30 suları okul müdürü tarafından anne aranıyor ve “Ben öğretmen arkadaşları bir hazırlayayım. Siz yarın gelmeyin. Benden haber bekleyin” tarzı bir konuşma yapılıyor. Bir öğretmen, sınıfına gelecek bir öğrenci için neden hazırlanır, okul müdürü, öğretmeni öğrenci için nasıl hazırlar, anlayan varsa bana da anlatsın.

Toplantının yapıldığı çarşamba gününü izleyen cuma günü anneye sınıfın değişmediği ve çocuğun eski sınıfında devam etmesi gerektiği, okul rehberlik servisi ile yapılan görüşmede böyle bir gereksinim olmadığı, öğrencinin sınıfıyla hiçbir sorun yaşamadığı, öğretmeniyle de çok uyumlu olduğu bildiriliyor. Eh bu bildirim sebebi de bilinse de bilinmez.

Bir başka olayda ise hem otistik hem de tekerlekli sandalye kullanan 7. sınıf öğrencisi babasıyla birlikte okula gelip gidiyor. Babası da öğrencinin eğitim aldığı okulda çalışıyor. Her şey yolunda. Ancak bu güzide okulumuza güzide bir müdür atanıyor. Devletine o denli bağlı, devlet malını o denli korumaya ant içmiş ki öğrencinin akülü tekerlekli sandalyesini okulun elektriğinden şarj edemeyeceğini, o elektriğin devletin elektriği olduğunu ve kişisel ihtiyaçlar için kullanılmayacağını ileri sürüyor.

İşte size iki olay. Neresinden tutup nasıl değerlendireceğiniz size kalmış. Hani bu ülkede eşitlik tamamları çalınıyor ya, hani eğitimi 8 yıl zorunlu yaptılar ya, hani liseler 4 yıla çıktı ya, hani “eğitimde fırsat eşitliği” diyorlar ya, adına eğitimci denilen varlıkların, ki bu varlıklar bu sistemin ürünü, yarattıkları ayrımcılığın çözümü için bir parmak kıpırdamıyorsa küçücük çocuklar sadece yeti farkları var diye aylarca okul hayatından uzaklaştırılıyorsa devletin malını su gibi içip ekmek gibi yiyenler bir akülü sandalye şarjı için aslan kesiliyorsa “Hay sizin eğitiminize de sisteminize de zihniyetinize de” deyip susmak istiyorum. Devam edersem dergimizin akıbeti açısından iyi olmayacak. Ama eminim, bir gün gelecek ve bunların hepsinin hesabı sorulacak.

Bir Sınavın Göz Önüne Serdikleri

Ecrinnur Aytekin

ecrinnuraytekin50@gmail.com

Sayı: 110, Nisan 2023

Tam da neden herkesle aynı koşullara sahip olamadığımı düşünüyordum. O gün okul genelinde yapılan deneme sınavına girecektik. Daha önce birçok kez okulda bu tür sınavlara girmiştım. Bana bir okutman verilir. Bu okutmanlar genellikle stajyer öğrenciler olurlar.

Sınav ikinci ders başlayacaktı. İlk ders öğretmenimiz sınav ile ilgili bilgi verdi. Sınav ikinci dersin ortalarına doğru başlayacaktı. İkinci ders öğretmenime, “Sınavım ile ilgili size bilgi verildi mi?” diye sordum. “Bize bir şey söylenmedi” dedi. “Yapılacağı bir hafta öncesinden belli olan bir sınavda benim bu sınava nasıl gireceğim ile ilgili bilgi verilmemesi bana garip geldi açıkçası” dedim. Öğretmenim “Haklısın. Ama bize de bir şey söylenmedi” dedi. “Anladım hocam” Dedim. Ses tonumla ve kullandığım kelimelerle az çok ne ifade etmek istediğimi anlatmaya çalıştım.

Bir sonraki dersimizin öğretmeni, başka bir öğretmenimizdi. Sınavda olmam gerekirken beni sınıfta görünce şaşırdı. “Neden sınava girmedin” diye sordu. “Bilmiyorum hocam” dedim. Bir süre sonra birini aradı. Ona “Herkes sınavda. Ecrin burada öyle oturuyor. Yazık ya” benzeri şeyler söyledi. Ne ifade etmek istediğini sözlerinden çok ses tonu anlatıyordu. Düşündüm o an, “yazık” denmesi gereken kişi ben miydim yoksa görevlerini ihmal edip beni herkesle aynı anda sınava tabi tutmayanlar mı?

Bir süre sonra sınıfa biri girdi. “Hocam, Ecrinnur’u sınav için çağırdılar” gibi bir cümle kullandı. Sınava gireceğim yere giderken “Moralini bozacak bir şey yok” dedi. “Moralimi bozacağım bir şey yok. Sonuçta gecikme benim yüzümden yaşanmadı” dedim. “Biz senin hiçbir hakkından mahrum kalmanı istemeyiz” dedi. “Eminim öyledir!” dedim.

Sınava gireceğim yere geldiğimizde yedinci sınıflardan yani bizlerden sorumlu rehber öğretmenimiz bana, “Niye söylemiyorsun kuzucuğum?” dedi. “Neyi söyleyeyim hocam?”

dedim. “Sen burada bekle, sana okutmanlık yapacak hocamız birazdan gelecek” dedi. “Tamam hocam” dedim.

Düşündüm, yapılacağı çok önceden belli olan bir sınav için bile onlara varlığımı benim hatırlatmam gerekiyorsa beni herkesle aynı anda ve eşit şartlarda sınava tabi tutma görevi neden onların?

O sınav bir şekilde bitti. Ertesi günkü son dersimizde rehber öğretmenimiz beni çağırdı. “Dünkü olaydan dolayı üzüldüğün söylendi. Bir sorun varsa beraber çözebiliriz” dedi. “Üzüleceğim bir şey yok öğretmenim. Sonuçta gecikme benim yüzümden yaşanmadı. Yapılacağı bir hafta öncesinden belli olan bir sınava geç girmem ve okutmanımın ayarlanmamış olması bana garip geldi açıkçası” dedim. “Garip” kelimesini her kullandığımda ses tonum ve ifade ediş şeklimle ne demek istediğimi anlatmaya çalışıyordum. Öğretmenim, “Haklısın. Umarım bir daha böyle şeyler yaşanmaz” benzeri cümleler kullandı. Bu olay bana yeti farkı bulunan bireyler olarak toplum tarafından yok sayıldığımızı bir kez daha hatırlattı. Bu ve bu gibi durumların; ayrımcılık, ötekileştirme ve sağlamlıkların yaşanmadığı erişilebilir bir dünya dileğiyle.

6 Şubat Depremlerinin Ardından

Canan Çam Yücel

canancam@gmail.com

Sayı:110, Nisan 2023

Merhaba değerli okurlar. 6 Şubat'ta Kahramanmaraş'ta art arda yaşadığımız iki büyük depremin acısını unutmak mümkün değil. Hala beslenme, barınma, temizlik, sağlık gibi birçok temel ihtiyacın karşılanmasında ciddi sorunlar yaşanmaya devam ediyor. Eğitimi zaten hiç konuşan yok. Hala açılmayan bir sürü okul var. Yani çözülmemiş birçok sorun ortada duruyor. Ancak siyasetçilerimizin önünde çözülmeyi bekleyen tek sorun var ki o da "seçim." Tüm bu olan bitenler, siyasetçilerin pek de gündeminde değil gibi duruyor. Bizlerse kilometrelerce uzaklardan "Daha fazla ne yapabiliriz" diye çırpınırken çaresizliğin verdiği derin üzüntüyü içimizde hissetmeye devam ediyoruz. Çünkü bulunduğumuz yerden yapabileceklerimizin sınırı var. Ben bu yazıda depremi yaşayan görme engelli çocuklar bakımından süreci biraz değerlendirmek istiyorum. Ne de olsa devletin yeti farklılığı olan bireyleri dikkate alan bir politikasına henüz rastlayamadık. Bu nedenle, depremi yaşayan görme engelli çocuklar açısından deprem sonrası süreçte neler yaşanabileceği konusunda birkaç şeyi kısaca vurgulamak istiyorum.

Deprem herkes için tarifsiz bir afet. Ancak yıkımların fazla olması, afetin felakete dönüşmesine neden oluyor. Yıkılan binalar, parçalanmış yollar, değişen koşullar görme engelli çocuklar bakımından süreci kat kat zorlaştırıyor. Önce çocuğun en güvenli ortamı, en bağımsız olduğu yer, evi kullanılmaz hale geliyor. Hiç bilmediği bir çadırda, hiç bilmediği bir yaşam biçimiyle tanışıyor. Bu görme engelli bir çocuk için sadece evini kaybetmek değil, aynı zamanda bağımsızlığını da yitirmek anlamına geliyor. Çünkü ev içinde güvenle ve bağımsızca hareket eden görme engelli çocuk, birdenbire tanımadığı bir ortamda buluyor kendini. Yaşadığı yer evine hiç benzemiyor, eşyalar bildiği eşyalar değil, bağımsızca oyun oynayacağı odası yok, gidip suyunu içeceği mutfağı yok, elini yıkayacağı banyosu yok, tuvaletini yapacağı tuvaleti yok. Diyeceksiniz ki "Bu dediklerin, depremi yaşayan tüm çocuklar için geçerli. Ne farkı var diğer çocukların yaşadıklarından?" Evet, diğer çocuklar için de aynı şeyler geçerli ancak görme engellilik söz konusu olduğunda, görme engelli çocuğun en temel becerisi olan bağımsız hareket becerisi de elinden gitmiş oluyor. Belki çadırın içinde, birkaç kişinin bir arada yaşadığı o küçük alanda bile bir yetişkin desteğine ihtiyaç duyacak hareket etmek için. Ya da diğer

çocuklar çadırın dışında akranlarıyla küçük de olsa oyunlar kurarken görme engelli çocuklar tanımadıkları bir ortamda, karmaşık bir düzende yeterince bağımsız olamadıklarından oyunun dışında kalacaklar. Yada belki gönüllü kişilerin çadır kentlerde çocuklara yönelik düzenledikleri etkinliklere katılım gösteremeyecekler, etkinlikler görme engelli çocuklar için de erişilebilir kılınmadığı için.

Bu ve bunun gibi birçok soru işareti kafamda dolaşırken iç sesimi dışa vurmak istedim bu yazımda. Merak ediyorum, acaba ne zaman yeti farklılığı olan çocuklar da akranlarıyla aynı anda eşit fırsatlara sahip olacak? Ne zaman erişilebilirliğin herkes için bir hak olduğu bir gerçek olarak kabul edilecek? Ne zaman tüm çocuklar bu ülkede özgürce gülüp oynayacak?

İnsan hayatının bu kadar ucuz sayılmadığı, her çocuğun eşit fırsatlara sahip olarak büyüdüğü, eşit eğitim olanaklarına kavuşabildiği bir dünyayı düşünüyorum. Hep diyoruz ya, “Hayaller yaklaşmakta olan gerçeklerin gölgeleridir” diye. Umarım hayallerimizin gerçekleşmesi yakındır.

Mahallenin Delisi 2

A_Normal_Norm

anormalnorm@yahoo.com

Sayı: 110, Nisan 2023

Türkiye’de “mahallenin delisi” diye bir deyim ve işaret ettiği bir olgu var. Kimilerinin hakaret olduğunu zannettiği bu ifade çok ciddi bir gerçekliğe işaret ediyor. O veya bu sebeple tedavi desteğinden yoksun kılınmış ve muhitin insafına bağlı koşullarda yaşayan psikososyal engelliler.

Eğer herhangi bir nöroçeşitlilik ya da bizatihi “deli” olduğunuz için mahallenizde, güvende olmanız gereken bölgede “deli” muamelesi gördüyseniz bu isimlendirme sizin için tetikleyici olabilir. Doğal olarak...

Ama mevzuya biraz soğukkanlıca ve belli bir mesafeden bakarsak bahsettiğimiz deneyimin insan haklarının neresine düştüğünü görmeye başlayabiliriz.

Tabii ancak “Bizde delileri severler, mesela köyün delisi...” palavrasına tutunma hevesimiz düşükse fark ederiz bazı tutarsızlıkları.

Zira mahallenin delisi olarak tanınan psikososyal engelli esnaf, komşu, akraba demeden bazı iyi insanların iyi niyetli destekleriyle hayatını sürdürür, dolayısıyla bu yerli ve milli yalanın tuzağına düşmek de olağandır.

Kimi gıda desteği sunar, kimi kıyafet verir o deliye. Bazısıysa desteğini onunla selamlaşarak, havadan sudan sohbet ederek gösterir. Yani muhitten herhangi bir insan yerine koyarak...

Gelgelelim mahallenin delisi aynı zamanda muhitin bir kısım zorbasının “Şuna bak!” diye işaret ettiği ve etrafını da onunla dalga geçmeye çağırdığı bir engellidir. Kiminin tikleri,

diğerinin öfkelenmesi, berikinin takıntıları birileri için komiktir ve muhatap zaten tam insan olmadığı için kendisiyle gönlünce dalga geçilebileceğini zannedenler hep vardır.

Epigenetik, travmalar vs. derken bir tesadüf nöroçeşitli olarak doğmuş o kronik psikiyatri hastası, birileri için fena halde karikatürdür.

Haysiyeti olabileceği, etrafta ailesinin tanışlarının olabileceği akla gelmez, gülmek için vesile kılınacak bir nesnedir. Zaten bir kişiye “deli” dendiğinde insana dair birçok şey akla gelmez ve sağlamcı, damgacı yalanlar işlemeye başlar zihinlerde.

Akla gelmeyen sorulardan bir tanesi bu mahallenin delisinin neden bütün gün sokaklarda dolandığıdır. Belli saatlerde evine çekilebilen deli, mesela Belediyeci Hakan, ne hikmetse bütün gün sokakları tavaf ediyor olabilir.

Eğer durum böyle ise hemen şüphelenilmesi gereken şeylerden bir tanesi, onun barınmasını sağlayan ailenin onu evde istememe ihtimali.

Hakan Abi oradan buradan bulduğu eşyaları kapısını tıklattığı ve onu kovalamayan kişilere satarak, bazı kişilerin de çöplerini atarak ya da eşyasını taşıyarak para toplamakla geçiriyor. Yaz kış demeden akşam dokuza ona kadar evine giremiyor. Kendi anahtarı yok.

Gün içinde bir yerlerde çorba içerse içer ama o para ona değil ablasına ve eşine ait. Tıpkı malulen emekli maaşına el konduğu gibi Hakan Abi'nin topladığı paraya da el konuluyor evinde. Çarşıya yaklaştıkça dalga geçenlerin, suratına gülenlerin arttığı Hakan Abi, maddi istismar altında yaşayan bir psikososyal engelli.

Aslında Hakan Abi şanslılardan. Yazları da ailesinin yanında kalabiliyor. Yaşadığım semtte her yaz deli sayısında bir artış yaşanıyor. Evi barkı olduğunu bildiğimiz bazı deliler de aileleri tarafından “Nasıl millet besliyor, yazın üşümez de” diyerek sokağa atılıyor.

Gerçi kendi semtinde olmak da avantaj sayılır hani. Çünkü her yaz çevre ilçelerden semtimize bırakılan yabancı deliler var bir de. Sonbaharın gelmesiyle aileleri gelip alıyorlar. Yaz boyunca esnaftan dayak mı yediler, uyumaya çalıştıkları yere polis mi çağrıldı, aç mı kaldılar?.. Dert değil.

Adını henüz öğrenemediğim bir genç var bir de semtimizde. Kırk yılda bir karşılaşıyoruz ve her sohbetimizde bir köpek seviliyor oluyor. Köpekle dolaşan ya da sokak köpeği seven herkesi sohbet arkadaşı ediyor kendine. Kendi köpeğinin nasıl kaçırıldığını anlatıyor her karşılaşmada. Üzütüsünü, özlemini adını koyarak paylaşıyor. Aslında psikososyal engelli mi başka bir nöroçeşitliliği mi var, bilemediğim bu gence arkadaşımın verdiği tepki “Ya köpeğimi kaçırsa, çok korkuyorum.”

Hayatın doğalında köpek sevgisini, üzütüsünü, özlemini öyküleyen kimseden korkmayan arkadaşım, mahallenin bu delisinden korkuyor çünkü aklievvelciliğin* birinci kuralı “Deliler tehlikeli” ön kabulünden vazgeçmemektir.

Mahallenin delilerinin sık karşılaştığı sorunlardan biri, farklı davranışları nedeniyle polisle muhatap edilmeleri. Ki bu denk geldiğiniz memura göre tehlikeli de olabilecek, şanslıysanız teskin edici de olabilecek bir deneyim. Ancak yeterince şanssızsa bir engelli, polisin onu zorla bakım evi veya bölgenin akıl hastanesine sevki de söz konusu olabilir. Zorla tedavinin hayırlı sonuçlara vesile olmadığı Dünya Sağlık Örgütü tarafından da kabul ediliyor olmasına rağmen bir komşu veya yabancı nedeniyle iyi-kötü düzeninden koparılmak ve zorla psikiyatrik tedaviye maruz kalmak iyileştirici değil, tıbben zararlı kabul ediliyor bir süredir.

Geçenlerde bana dokuz metre mesafede oturan ve esnafça zararlı kabul edilen bir başka deli için polis çağrıldı. Polisi çağırınlar onun evinin bir sokak ötesindeki marketin çalışanları. Yani onun kimin nesi olduğunu da huyunu suyunu da bilen kişiler. Sebep, marketin dört metre ötesinde bağırarak küfrediyormuş. Tabii ki hoş değil, değil de hepimiz biliyoruz ki Umut genelde sınırlı dolandır. Bir kısım halüsinasyonla sıkı bir kavgaya tutuşmuş halde yürür ve arada küfürlü de konuşur. Tam yanından geçerken azıcık duyarsınız o diyalogları.

Belli ki bu sefer çok dolmuş ve her zamanki kavga repliklerini kendi kendine anlatacağına haykırmak istemiş. İzini sürdürdüm, hikayelerini dinlediğim 12 senede Umut'un kimseye vurduğu, saldırdığı ya da bağırdığı kimse yok. Gene de ona polis çağırıldı. Çünkü Umut, mahallenin "zararlı" olarak işaret ettiği delilerden.

Umut, %60 engelli annesi ve zihinsel engelli kardeşiyle birlikte sefalete terk edilmiş bir evde yaşıyor. Annesi zamanında bu evde fuhuş ile geçindirmiş oğullarını. Benim tanıklığım döneminde fuhuş artık bitmiş, onun yerine hurdacılık başlamıştı. Oradan buradan çaldıkları veya buldukları demir parçaları almaya bir kamyon geliyor belli aralıklarla. Umut bu eve bazı insanlardan aldığı sütü, yoğurdu, suyu taşıyor sıklıkla.

Polisin müdahale ettiği günden beri Umut ortalarda yok. Muhtemelen bir bakım evine tıkalandı. Açıkçası Umut zorla evinden, ailesinden alınıp bir yerlere kapatılmaktan, saçının kazınmasından pek hoşlanmıyor. Çünkü Umut ne zaman bir yerlere kapatılıp sonra saçları kazınmış geri dönse hiç yapmadığı bir şey yapıyor. Sokağa işiyor. Sadece birer kere, bakım evi ya da hastanede tedavi sonrasında.

Zaman zaman acı dolu çığlıkların da geldiği bu aile evinin etrafındaki esnaf ve komşular ne Umut ile ne annesi ya da kardeşi ile selamlaşıyor. Bugüne kadar kuru ekmek vermişlikleri yok o evdeki üç engelliye. Turizm sahnesini bozan bu evin bir an önce boşaltılmasını istiyorlar sadece. Artık bu üç engelli nereye giderse gitsin.

Bu arada sizce ben Umut'un, annesinin ve kardeşinin engellilik oranlarını niye biliyorum yahu? Aslında ben Umut'un kullanmadığı ilaçlarının adını, yaşını, soyadını da biliyorum. CİMER sağ olsun... Bir dönem bir arkadaşla oturduk CİMER'e yazdık. Bu evde maddi istismar ve şiddetten şüpheleniliyor diye. Bize cevaben "Onu tespit edemedik, bunu tespit edemedik" diyen ve tüm mahrem bilgilerini ortaya döken bir cevap geldi. İster mahallenin ister kendinizin delisi olun, devletin hasta/engelli mahremiyetiyle ilgili durum bu.

Sağlık ve engellilik durumları, ekonomik koşulları ilçe sosyal hizmet uzmanlarınca da belediyece de bilinen bu üç kişilik aile, kaderleri içinde debeleniyor ve hijyen yokluğu, açlık,

zaman zaman da şiddet yaşamaları kimsenin umurunda değil. Yazlar hariç... Turizm sahnesini bozmaları istenmediği için devlet sadece yazları bakıma ya da tedaviye götürüyor iki kardeşi. Niyeyse bugüne kadar kışın tedaviye gönderilmişlikleri yok.

Gördüğümüz gibi buralarda çok fazla “mahallenin delisi” var... Maddi istismar, cinsel istismar, şiddet, mobbinge varan itibar linci gibi şahane deneyimlerden birine denk gelmeleri oldukça olası ve “Bizde delileri severler” yalanının üstünü örttüğü gerçekler ne yazık ki bu derece çirkin.

Hemen her sene iki üç tanesi anaakım medyaya düşen “köyün delisi” durumları var bir de. Köyde yaşayan zihinsel veya psikososyal engelli genç kadın ya da erkeğin topluca, senelerce köyün cinsel ihtiyaçları giderme nesnesi ilan edilmesi...

Anlattığım hikayelerin detaylarını öğrenmek için kasabanın yerlilerine sorular sorduğumda en çok karşılaştığım cümle, “Bu yeni bir şey değil ki!” Mide bulandırıcı bir sürü detaylarla bezeli bu insan hikayelerinin en acı yanı bu benim için.

“Mahallenin, köyün vs. delisi” diye anılan psikososyal engelliler çeşit çeşit ihmal, hak ihlaliyle yaşarken onlara yapılan her muamelenin doğal ve olağan olması. Detaylardan haberi olan devlette görevli veya değil onlarca, yüzlerce insanın umursamadığı bir şiddet sarmalında yaşayan psikososyal engelliler hiç kimsenin “engelli kardeşi” dahi değil. Onlar Türkiye’nin sevdiğini iddia ettiği bir avuç “deli.”

Dipnot:

Aklievvelcilik (Sanism), kendini “normal” addeden kişi, kurum ve toplumların lehine işleyecek şekilde nöroçeşitli, psikososyal ve zihinsel engelli veya psikiyatrik süreçler yaşayan yurttaşlara yönelik bilinçli ya da bilinçsizce uygulanan önyargılara dayalı sistematik ayrımcılık türüdür.

Aklievvelcilik; mantıksız mitler, klişeler, hurafeler, kalıp yargılar, sözel ve davranışsal mikro saldırınlıklar aracılığıyla sosyal, ekonomik, eğitim, sağlık gibi alanlarda eşitsizlik, hak ihlalleri ve adaletsizlik üretir.

Damgalama (Stigma) ve kişiyi kontrolünde olmayan belirtiler üzerinden etiketlemek aklievvelciliğe hizmet eden önemli bir araçtır.

Çok Cana Yakın Ama O Olmaz

Elif Emir Öksüz

elifemiroksuz@gmail.com

Sayı: 110, Nisan 2023

Engellilere yönelik tutumlar olumlu mu olumsuz mu şöyle bir düşünün. Engellilerin çok neşeli, cana yakın, sevgi dolu, hayata küsmemiş, arkadaş canlısı olduğunu söyleyenler var. Öte yandan okullara kabul edilmeyenler, işe alınmayanlar, alınsalar bile terfi ettirilmeyenler yine engelliler.

Madem bu engelliler bu kadar iyiler, hoşlar, peki neden hayatın içinde bu kadar yoklar? Başka bir soruyla devam edelim. Engelliler hakkında ne hissediyor bu insanlar? Olumlu mu olumsuz mu engellilere yönelik tutumlar? Sanki ortada bir kararsızlık var gibi. “Kararsızlık yok, ikiyüzlülük var” da diyebilirsiniz. Bu aslında tam olarak öyle sayılmaz.

Sosyal psikoloji literatüründe kendine yer bulmuş, kalıp yargı içerik modelinden (Fiske ve ark., 2012) yararlanarak bu konuyu aydınlatmamız mümkün. Kalıp yargı içerik modeli, kalıp yargıların cana yakınlık ve yetkinlik olmak üzere iki boyutta toplandığını ileri sürmektedir. Cana yakınlık, kişiler arası ilişkilerdeki bağlantıları; yetkinlik ise yeterliliği tanımlar. Bu iki boyuttaki kalıp yargıların yüksek ve düşük düzeyde olmasına bağlı olarak dört farklı duygunun ortaya çıktığı belirtilmiştir. Eğer bir kişinin veya grubun hem oldukça cana yakın hem de yetkin olduğunu düşünüyorsak bu kişiye veya gruba hayranlık duyarız. Bunun tam tersi de mümkün elbette. Karşıdakinin ne cana yakın ne de yetkin olduğunu düşünüyorsak hissedeceğimiz duygu muhtemelen küçümseme temelli bir duygudur. Bunların farklı biçimlerde çaprazlanması da farklı duygular ortaya çıkarıyor. Karşımızdakinin oldukça yetkin olduğunu ama hiç cana yakın olmadığını düşündüğümüz durumlarda hissedeceğimiz olası duygu kıskançlık, hiç yetkin olmadığını ama çok cana yakın olduğunu düşündüğümüz durumlarda ise acıma olarak aktarılıyor (Caprariello, 2009).

Acıma duygularının çokça hedefi olan engellilerin, çok cana yakın ama hiç yetkin olmayan bireyler olarak algılanması, kuramın ön gördüklerine uygun olmakla beraber günlük hayatta yaşadıklarımızı da çok iyi yansıtır durumda. İşte bu yüzden arada bir kafamız okşanır,

gerektiğinde elimize bir salçalı ekmeğe tutuşturulur ve “Benim engelli arkadaşlarım da var” cümlelerine konu ediliz. Fakat önemli pozisyonlarda istihdam edilmemiz, kendi pozisyonumuzda ilerlememiz, hakkında karar verilen olmaktan çıkıp karar veren konumuna gelebilmemiz pek de olası değil.

Tam seçim öncesi “Neden daha fazla engelli milletvekili adayı görmüyoruz?” diye düşünüyorsanız alın size olası bir açıklama.

Kaynaklar

- Caprariello, P. A., Cuddy, A. J. C., & Fiske, S. T. (2009). Social structure shapes cultural stereotypes and emotions: A causal test of the stereotype content model. *Group Processes & Intergroup Relations*, 12(2), 147-155. <https://doi.org/10.1177/1368430208101053>
- Fiske, S. T., Cuddy, A. J., ve Glick, P. (2007). Universal dimensions of social cognition: Warmth and competence. *Trends in Cognitive Sciences*, 11(2), 77-83.

Temsil Etmenin Dayanılmaz Çekiciliği Ve Kaderini Başka Ellere Teslim Etmek (Seçime Dair)

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 110, Nisan 2023

Yıkıntıların arasında geleceğimizi arıyoruz. Milyonlarca insanımızın doğrudan etkilendiği büyük bir yıkımın henüz yaralarını saramamışken herkesin gündemi bir anda seçimler oldu. İnsanlar haklı ya da haksızdır, bunun peşine düşmüyorum. Zira ben depremi gündeminden çıkaramayanlardanım. Rol yapmaya gerek yok. Yiyoruz, içiyoruz, dayanışma göstermeye çalışıyoruz ve bir şekilde yaşamımıza devam ediyoruz. Milyonlarca insanımız edemiyor ama. Bilinçli bir toplum olsaydık ya da toplumsal bazı reflekslerimizi yitirmemiş olsaydık şu an gündemimiz deprem olurdu. Maalesef olmadı ve seçim gündemi bizi bir yerinden sardı. Tabii ki engelli temsiliyeti konusu da gündeme geldi. Çünkü meclise engelli gönderirsek tüm sorunumuz çözülecekti. Neden çözülmesindi ki, sonuçta bizim de “temsilcilerimiz” olacaktı orada ve 15 Mayıs'ta sihirli bir el her şeyi düzeltecekti. İyi de bize beyin diye bir organ vermişler, düşünmeden duramıyor. Makine değil ki düğmesine basıp kapatalım azizim. Descartes “Düşünüyorum, o halde varım” demiş ya, zaten var olduğum için düşünüyorum. Bundan kurtuluş yok. Sonuç, sorular yumağı. Temelsiz bina ayakta durur mu? Toplumsal bilinç ve örgütlülük olmadan, bizi temsil edecek çok güçlü kişiler ne yapabilecek? Temelsiz binayı tek eliyle ayakta tutacak mı? Hayır, devrelerim yanmadı. Çok çok pratik örneklerle somutlaştıracam.

Engelli Temsiliyeti

Çocuk yaşlarımdan beri engelli örgütlerinin içerisindeyim. Şöyle söyleyeyim, Altı Nokta Genel Merkez binasının temelini atıldığı günü bile hatırlıyorum. 86 doğumluyum, okuyucu hesap etsin yılı. Çocukluğumdan beri en çok duyduğum tartışmalardan birisi engelli temsiliyeti. Hatta bir engelliler partisi kurma fikrine sahip olanlar vardı. Herkesin çok iyi bildiği gibi her seçim döneminde engelli kontenjanından aday olma telaşı başlar. Belki çok yakından tanıdığımız, belki de adını yeni duyduğumuz arkadaşlar süsler parti listelerini. 2002 seçimlerinde

engelli bir vekil seçilmesi ve bunun toplumda büyük bir sempatiyle karşılanması, partilerin ve engellilerin bu konudaki iştahını kabarttı. Bir anda kendi politik görüşüne uyup uymamasına bakmadan aday olan engelliler ya da mutlaka listelerine engelli aday ekleyen partiler çoğaldı. Peki ne kazandık? Ne kazanabiliriz? Elbette her yerde temsil edilmemiz önemli. Hatta ne kadar çok temsil edilsek o kadar iyi. Peki bu temsilin ölçütü ne? Mesela adayımız sağlamlılığa nasıl bakıyor? Hepimizin içinde bulunan, dolayısıyla kendisinde de olan kanıksanmış sağlamlılıkla ne derece savaşıyor?

“Sorun bu mu?” demeye çok hevesli arkadaşlar için söylüyorum, “Evet, sorun bu.” Zira bir dönem Antik Yunan’da kölelere seçim hakkı tanınması düşünülüyor. Kölelerin çoğu mevcut sahiplerini seçiyorlar. Çünkü başka türlü bir yaşamın olacağını bilmiyorlar. Bizim için de benzer bir durum geçerli. Sağlamlılığı kanıksanmış bir engelli, bizim kendimiz gibi olarak yaşama taleplerimizi anlayamaz. Dolayısıyla sağlamlı bakış açısıyla, başkaları gibi düşünür ve en fazla kısıntı talep eder bizim için. Diyelim o kısıntıları kabul ettik. Öyle ya alıştık zaten. Bu sefer o kısıntıları kazanabilmek için bile “temsilmimizi” destekleyecek güçlü ve bilinçli bir engelli hareketimiz olmadığından, ağzımıza çalınan bir parmak balın tadıyla yetiniriz. “O kadar da değil” diyecekler, sürekli ötelenen erişilebilirlik yasasına baksın. Yani sadece engelli olmak ya da engelli yakını olmak yeterli değil. Bilinç gerekiyor her şeyden önce. Yoksa seçilen adaylar da süresini doldurunca hiçbir şey yapmadan evine döner. Tıpkı bugüne kadar olduğu gibi.

Bir başka sorun ise dünya engelli hareketinin direne direne kazandığı haklarımızdan geri adım atmamızı kimse bize dayatamaz. Mesela içerisinde bol bol kadercı cümleler geçen, engelliliği bir eksiklik olarak tanımlayan bir partinin engelli programını parlatamaz. Yani bizim adımıza konuşamaz. Belki yazıma eleştirel olduğu için kızanlar olacak. Belki de eleştirel olacağını öngörüp okumayacaklar. Onlara diyorum ki, “Bugüne kadar zaten dediğiniz gibi oldu. Şimdi bir düşünün, belki bir şeyler değişir. İnsanlık tarihi, engelli hakları mücadeleleri tarihi ve mantığının beni büyük oranda doğrulayacaktır. Sen toplumsal bir güç olmadığın takdirde, bir oy deposu ya da kariyer kapısı olmaya mahkumsun.” Aday olan arkadaşlarımızı “kariyer meraklısı” olmakla suçlamak için söylemiyorum. Son seçim sürecinde engelli haklarının adı bile edilmediyse, seçilme ihtimali olan yerlerden engelli aday gösterilmediyse bir durup düşünmek gerek. İşin doğası bu. Önce kendinle yüzleşecek, kendi gücüne güveneceksin. Bugün en azından

bazı sol partilerde kadın ve LGBT+ temsiliyeti özneler yok sayılmadan hakkıyla yapılabilirdi bu onların verdiği mücadele ve toplumsal bir güç olmalarından kaynaklı.

Engelli Partisi ve Engelimiz Siyasetimizdir.

Yukarıda da belirttiğim gibi, bir dönem engelliler partisi kurma hayali vardı bazı aktivistlerin. Hala da savunan kişiler var. Bunun bir mantığı olduğunu düşünmüyorum. Kaba oy hesabıyla iştahların kabarması. “Engelliler ve yakınları bize oy verir, biz de engellileri mecliste temsil ederiz.” Yani bunu savunanlar, belli birikime sahip insanlar. Nasıl savunabildiklerini anlamıyorum. Bir dönem revaçta olan “Bizim siyasetimiz engelimizdir” fikrinden besleniyor. İki düşünce de oldukça sağlamcı ve engellileri toplumsal süreçlerin dışında gören yaklaşımlar. Yukarıda söz ettiğim sağlamcı ve kanıksanmış sağlamcı bakış açısının dışavurumu. Bir konuşma sırasında “Faşist” ifadesini kullanan genç bir köre “Senin zaten dünyanın kararmış, ne işin olur öyle şeylerle?” diyen engelli yakını ya da “Biz zaten engelliyiz, kendimize bakalım” diyen bir kişide somutlaşan düşünceler. Evet, bu partinin duracağı yer neresi olacak? Mesela her şeye sınıfsal bakmaya çalışan ben, sırf körüm diye o partiyi mi destekleyeceğim? Ya da liberal birisi? Hiç fark etmez. Hadi bu çelişkileri görmezden geldik. Zaten böyle bir parti fikri ötekileştirici ve sağlamcı ki. Engelliler için ayrı okullar, tatil köyleri falan isteyenlere ne diyecek bu parti? “Engellileri siz izole edemezsiniz, biz ederiz” mi diyecek? Neyse en azından somut bir girişim yok şu anda böyle bir parti adına. Herkes kendi çevresini sağlamcılığa karşı bilinçlendirse, güçlü bir engelli hareketi oluşsa, her şey değişebilir. Bu, bütün toplumsal hareketler için de geçerli. Hadi, 1 Mayıs da yaklaşıyor. O ünlü marştan bir alıntıyla bitireyim: “Bizi kurtaracak olan kendi kollarımızdır.” Bir de DEPREMİ UNUTMA!

Önyargılar Bile Adamına Göre

Nurşen Korkmaz

nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 110, Nisan 2023

Sevgili dostlar, bu yazımda yakın zamanda tanık olduğum bir olaydan söz etmek istiyorum size. İş çıkışı koşuşturmalı bir eve dönüş yolunda metrodan indim ve yürüyen merdivenleri kullanarak yukarı çıktım. Sonra asansöre doğru yöneldim. Her zamanki gibi asansöre binmek için uzun bir sıra oluşmuştu. Asansörün kapısı açıldı, yolcular indi ve sıradaki yolcular binmeye başladı. Bu sırada bir kadın yolcu başka bir kadın yolcuya “Lütfen sıraya girin, siz sırada değildiniz, aradan girmeyin” diye seslendi. Aradan girmeye çalışan kadın ise itiraz etti ve “Hayır, ben sıradaydım” diyerek asansöre binmeye çalıştı. İtirazlar artınca aradan girmeye çalışan kadın indi ve boşalan yere ben bindim. Büyük ve kalabalık bir asansördü. Asansör yukarı çıkarken Haksız davranışa itiraz eden kadın “İşte bu davranışlar yüzünden düzen bozuluyor. Herkes tepkisini göstermeli” diyerek kendi kendine söyleniyordu. O anda “Ya sabır” sesleri yükselmeye başladı. “Niye ya sabır diyorsunuz ki, sırada değildi ve aradan girmeye çalışıyordu” diyerek cevap verdi gelen tepkilere. Olayı gören başka bir kadın da “Evet, sırada değildi” diyerek destekledi. Tam ineceğimiz kata gelmişken erkek yolculardan biri “Başörtülü olduğu için böyle davranıyorsunuz o kadına” diyerek konuyu farklı bir boyuta taşımaya çalıştı. “Ne alakası var, kadın resmen başkasının sırasına girdi ve yaptığı davranış doğru değil” diyerek konuyu saptırmamasını söylerken asansörün kapısı açıldı ve hepimiz indik.

Eve doğru yürürken ve hatta o akşam bu konu üzerine düşündüm. Herhangi bir kişinin kadın ya da erkek, başörtülü ya da başörtüsüz, zengin ya da fakir, esmer ya da sarışın, Türk ya da İngiliz, engelli ya da engelsiz, göçmen ya da kendi vatandaşı olsun ortada bariz bir yanlış davranış varsa, haksızlık söz konusuysa bizim tutum, davranış ya da tepkilerimiz farklı mı olmalı? Kişilerin dış görünüşleri ya da diğer farklı etkenler herhangi bir davranışı yanlışken doğru ya da doğruyken yanlış mı yapmalı? Kişilere verilen değer, bireysel farklılıklarına mı bağlı olmalı? Mesela herhangi bir kadına yolda yürürken izinsizce dokunmak doğru değilken kör bir kadına dokunmak hatta yardım etme bahanesiyle sıkı sıkı kolundan kavramak doğru bir davranış mı? Kör olması onu cinsiyetsiz mi yapar? Ya da yukarıda anlattığım olaydan ilerleyelim. Bir

kadın başörtüsü kullanıyorsa diğer kişilerin hakkını gasbedebilir mi? Yani başının örtülü olması diğer insanların hakkını yeme ayrıcalığı mı sağlar kendisine? Aslında bu tartışmadan başörtülü kadının hiç haberi bile yokken neden kadının başörtüsü tartışmaya konu ediliyor ki? Konu eden de bir erkek. Sırayı bozan kadının haberi olsa ya da kendisine sorulsa belki de kendisi de çok kızacak başörtüsünün konuya malzeme edilmesine. Hatta belki de acelesi olduğu için ya da farklı bir nedenle araya girdiğini söyleyecek. Bunu bilmiyoruz ama sırayı bozan kadına tepki gösterilmesinin nedenini başörtüsüne bağlayan erkek yolcu, zihnindeki karanlık düşüncüyü dışa vurarak insanlar arasında ayrımcılığa neden oluyor. Acaba durum tam tersi olsaydı ve sırayı bozan kadın başörtülü olmayan biri olsaydı, erkek yolcu nasıl bir tepki gösterecekti?

Neden kişilerin bireysel farklılıkları ve kimlikleri üzerinden yorum yapıyoruz ve neden “kör, başörtülü, zengin, fakir, göçmen” diye etiketliyoruz? Diğer yolcuların sırasını almaya çalışan kişi, herkes tarafından tanınan ünlü ya da zengin bir iş adamı olsaydı bu davranışına nasıl bir tepki göstermeliydik? Herkesin farklı sebeplerden dolayı acelesi olabilir, hasta ya da çok yaşlı olabilir, tansiyonu yükselmiş olabilir ya da daha başka nedenler olabilir. Burada bence yapılması gereken şey, durumunu ifade ederek sıradaki yolculardan izin istemesidir. Rica ederek yer istemesidir. Kim olursa olsun, doğru olan davranış budur. Ve yine kim olursa olsun, yapılan haksızlığa karşı ayrımcılık yapmadan gösterilmesi gereken tepkiyi gösterebilmek gerekir. Bunu da diğerlerini etiketlemeden, damgalamadan, bireysel farklılıklarını her türlü ayrımcılığın olağan gerekçesi olarak göstermeden yapmak gerekir.

Bir Programcının Günlüğü: Visual Studio Code Kullanımı

Sarper Arıkan

sarperarikan@gmail.com

Sayı: 110, Nisan 2023

Her geliştiricinin alet çantasında olmazsa olmazı olan ve ekran okuyucular ile uyumluluğu konusunda gayet yeterli düzeyde özellik sunan Visual Studio kod geliştirme ortamına yakından bakacağız. Dilerseniz gelin bizlere sunduğu özellikleri sizinle paylaşarak açıklamaya çalışayım:

Yazılım Dilini Algılama Yeteneği

Visual Studio Code, siz kodlama süreçlerinize başlarken hangi dilde kodlama projesi oluşturduğunuzu algılayabilecek bir altyapıya sahiptir. Bu doğrultuda dosyanızı kodladığınız yazılım diline uygun şekilde kaydetme işlemi gerçekleştirirseniz, sonrasında aynı dosyada çalışırken o dilde kod tamamlama gibi önerileri alabilirsiniz. Konuyu şu şekilde örneklendireyim:

Diyelim ki elinizde python uzantılı bir dosyanız var ve bu dosyanız üzerinde çalışıyorsunuz. O vakit üzerinde çalıştığımız python dosyası içerisinde her kodu yazarken uygulama size daha kodu yazmadan önerilerde bulunabilecektir.

İşte bu yönüyle hangi yazılım diliyle projenize başlarsanız başlayın ya kendisi algılayabilecek ya da size ilgili yazılım diline ilişkin eklenti önerisinde bulunacaktır.

Eklentiler ile Genişletilebilir Yapıya Sahip Olması

Visual Studio Code zengin bir eklenti havuzuna sahiptir. “Alt+Shift+X” kısayoluyla ulaşabileceğiniz eklenti merkezinde birçok yazılım diline ilişkin ücretli ve ücretsiz eklentilere ulaşabilirsiniz. Sadece yapmanız gereken arama alanına “sekme” tuşuyla gelip anahtar kelimenizi yazmak ve ardından tekrar “sekme” tuşuyla her bir eklentinin “install” düğmesine odaklanmak olacaktır.

Arayüzün Ekran Okuyucu Uygulamalar ile Uyumluluğu

Visual Studio Code uygulaması bilinen ekran okuyucu yazılımlarla uyumlu kodlanmıştır. Hem kısayol desteği hem de erişilebilirlik modu gibi “Alt+F1” ile etkin hale getirilebilen bir ayara da sahiptir. Bununla birlikte, yazdığınız kodlarda bir hata oluşmuşsa size sesli şekilde bir efekt ile bildirme özelliğine de sahiptir.

Dahili Terminal Ekranına Sahip Olması

Visual Studio Code geliştirme ortamında en çok beendiğim özelliği, kendi içerisinde ve ekran okuyucularla uyumlu bir terminal komut satırına sahip olması. Bu ekranda her türlü komut satırına girebileceğiniz komutları dinleyebilir ve çıktılarına gözetebilirsiniz. Tek yapmanız gereken “terminal” menüsüne gidip “New Terminal” seçeneğine tıklamak olacaktır.

Evet, bu seferki içerikte sizinle Visual Studio Code uygulamasına giriş yaptık. İleriki yazılarımızda daha detaylıca menülerine ve özelliklerine bakacağız.